

Дерлиця Микола Михайлович

Біографія

Микола Дерлиця (*23 квітня 1866, Застав'є —†14 березня 1934, Тростянець) — український священник, письменник, етнограф, громадський діяч. Сподвижник шкільництва та зачинщик Просвіти на Долинщині.

Біографія

Микола Дерлиця народився 23 квітня 1866 року в селі Застав'є (теперішнє село Баворів Тернопільської області) в селянській родині. Злиденність та панська сваволя українського села спонукала ще в юначі роки Миколу до здобуття знань, тому він тягнувся їх й. успішно закінчивши початкову школу, поступив до Тернопільської гімназії. А по її успішного закінчення — подався у Львів й поступив до Львівської духовної семінарії (яка на той час стала оплотом українськості та просування української думки в тодішнє суспільство). Навчаючись та переймаючись українськими (руськими) питаннями Микола незчувся, як закінчив семінарію й згодом уже, 1894 року, був висвячений на священницький сан і був направлений на парафію на Львівщині — в селах Заболотцях і Ходовичах. Молодий парох справляв на селян велике й позитивне враження і особливою була його приязнь до селян русинів-українців, з якими він ділився своїми думками та ідеями, що захопили його ще в семінарії. Та були серед тих селян й такі. кому муляла око прогресивність та вільнодумство пароха і зростаюча повага серед односельчан, тому після числених кляуз та наклепів — молодого священника через 2-а роки було переведено подаль від Львову — в далекі Прикарпатські місцини.

Так 1896 року в бойківських селах Витвиця, Гошів заговорили про ініціативного, зісланого подаль від Львова — греко-католицького священника Миколу Дерлицю. А вже згодом вони зрозуміли, як до них доля посміхнулася — отець Микола поринув у роботу та захопився помагати місцевим громадам. Будучи добре знайомим з багатьма будителями українства він вів переписку з Іваном Франком та іншими письменниками, істориками, священниками, черпаючи від них натхнення він задля своїх сподвижницьких цілей. Розвиваючи духовність краян він не забував і про насущі їх потреби. За його сприяння в селах зародилися просвітянські осередки, організовувалися читальні, кооперація, в тій таки Витвиці він в 1908 році відкрив за свої кошти двокласну школу і утримував її до початку першої світової війни, бо вважав, що сільські діти мають бути грамотними. Але однією школою отець Микола не обмежувався, він намагався й надалі помагати своїм випускникам й помагав їм в подальшому освоєнні в житті. приміром, за його ініціативи і при його моральній та матеріальній підтримці вихідці села Витвиця – С. П. Янишівський, П. С. Витвицький, С. В. Січко закінчили духовні семінарії, а М. Д. Селешко (права рука Євгена Коновальця) – Празький університет.

За прикладом Витвицького пароха послідували й в інших селах, що у всій окрузі

постали числені читальні, кооперативи та просвітянські гурти, завдяки ініціативам отця Миколи Дерлиці налагодилася співпраця з товариствами "Просвіта", "Сокіл" і "Відродження", і сам отець не цурався проводити агітаційну роботу перед виборами за українських кандидатів — прихильників української ідеї та помочі селянству. Під час війни при Болахівському деканаті отець Микола Дерлиця був комісаром у справах вдів і сиріт і допоміг не одній родині, яка втратила годувальника на фронтах першої світової. Така відверта підтримка селян та українців (русинів) дуже гнітила владу та прошарок багатіїв і поляків в окрузі. Науськувані цими "доброхотами" австрійські і польські владоможці заповзялися за Миколу Дерлицю та його діяльність. До будинку священика чим-раз все частіше почали навідувались жандарми, роблячи обшуки, перевірки, а відтак й арештовували. Але ненадовго. Бо надто вони боялися бунту селян, які дуже любили свого духівника, що став авторитетом та прикладом для всієї округи. І тому вони додумалися хоч якось йому напакостити й позбавити підтримки — натиснувши на керівництво єпархії (і не без впливу львівських "помічників") вони добилися переводу отця Миколи з Витвиці до села Тростянець на Долинщині.

На той час село Тростянець не було таким проукраїнським (через суттєвий вплив польської громади). Але вони і тут прорахувалися — отцеві Миколі вдалося, вчергове, згуртувати довкола себе український люд та розгорнути свою просвітницьку діяльність. І не відали вони (посіпаки) що в цього високоосвіченого та морального чоловіка ще наявні й інші чесноти, які дозволяли йому привертати до себе навіть опонентів. Адже крім пасторської діяльності Микола Дерлиця відзначався як і достойний ґазда — сільський господар, що володів усіма тими таїнствами, без яких селу неможливо було обійтися. При потребі, він допомагав хворим селянам, бо знав, як лікувати тварин і птицю, як допомогти й надати нагальну та кваліфіковану допомогу людині. Та щирість і доброзичливість його — були знаковими: він свої знання ділився, передавав односельцям, збирав їх на бесіди, розповідав їм про події у світі, читав вірші українських поетів, а також свої твори, вчив селян ґаздівських справ. І уже перебуваючи на схилі своїх літ отець Микола Дерлиця важко захворів, але, будучи хворим, він і надалі виконував свої пасторські обов'язки, переймався суспільною і благочинною діяльністю. А на 68-му році життя — 14 березня 1934 року перестало битися серце великого патріота та будителя українства — отця Миколи Дерлиці.

Творчість

Писати Микола Дерлиця почав ще в 90-х роках 19-го століття, коли навчався в духовній семінарії (такі тодішні були звичаї — потреба часу, коли творча українська інтелігенція пробувалася на письменницькому поприщі). Микола почав писати оповідання, новели і нариси з життя селян, і в них він докладно і, що найголовніше, правдиво відтворює той історичний період. Ці твори припали до душі доволішнім і Дерлиця рішився видрукувати їх — так і з'явилися перші його нариси в "Літературно-науковому віснику" й "Ділі". А згодом, в 1904 році у Львові, була видана перша його збірка "Композитор" і інші оповідання", куди увійшли такі оповідання і новели: "Пташенята", "Останній бій", "На вакаціях", "Народна школа", "Поратували", "Хмиз",

"Весілля", "Бузьки", "Народна школа" та інші.

Твори Дерлиці, були наче свіжий ковток протонароддя, які торкали за душу, тому й не дивина, що на них звернув увагу Іван Франко, який писав: "М. Дерлиця у своїх оповіданнях та нарисах органічно поєднував неквапливу об'єктивну розповідь з несподіваною новелістичною кінцівкою". Тому то Іван Франко сприяв виданню його творів і у листі до В. Гнатюка від 28 лютого 1904 року він пише: "друкую М. Дерлицю поряд з Купером, 3 томом Марка Вовчка, Заєром". Ще один популярний літератор тогочася — Лесь Мартович у рецензії, надрукованій у газеті "Діло" від 26 лютого 1904 року, писав: "Дерлиця є добрий обсерватор та має дотеп. Взагалі Дерлиця оповідає гладко і складно та має ту дуже добру прикмету, що знає мову. Дерлиця один із не послідних талантів на Галицькій Русі".

Він також автор повістей на соціально-побутові теми: "Марта" (1928), "В Млаках" (1930), образків із світової війни "Воєнний дідич" (1928), що вийшли окремими книгами в Коломиї. Про твори Миколи Дерлиці можна говорити багато, вони наскрізь народні. Є серед них мистецькі перлини, які засвідчують непересічність його таланту. До них можна віднести новелу "Пташенята", в якій показане нужденне до неможливого життя міських дітей-сиріт, або повість "Марта", в якій з таким щемом йдеться про долю немолодої вже дівчини, сподівання якої на подружжя і материнське щастя стають примарними.

Відомий Дерлиця і як етнограф. Йому належить етнографічний нарис "Селянські діти", в якому подав тексти колискових пісень, записаних ним у селах Західної України. Окремі варіанти до записів Дерлиці зробив і додав Іван Франко.

На жаль багато творчих рукописів та книг о. Дерлиці згоріли під час другої світової війни.

Бібліографія

* Дерлиця М. Новели. Оповідання / Микола Дерлиця // Образки з життя / упоряд, передм., прим. Є. К. Нахліка. - Львів, 1989. - С. 21 - 55.

* Дерлиця Микола // Енциклопедія українознавства. - Львів, 1993. - Т. 2 - С. 503.

* Дерлиця Микола // Українська літературна енциклопедія. - К., 1990. - Т. 2. - С. 39.

* Дерлиця Микола // Ярич І. 1000-ліття в обличчях / Іван Ярич. - Івано-Франківськ, 2003. - С. 86 - 87.

* Микола Дерлиця // Образки з життя / упоряд, передм., прим. Є. К. Нахліка. - Львів, 1989. - С. 6 - 7.

* Олійник В. У слові невмирущому живий / Василь Олійник // Зірниця національного відродження / [упоряд. Василь Олійник]. - Долина, 2009. - С. 86 - 90.

* Отець Микола Дерлиця // Нескорена Долинщина. Літопис визвольних змагань : мартирологи, біографії, спогади, документи, фотографії / упоряд., авт. передм. Михайло Борис. - Івано-Франківськ, 2002. - С. 348 - 349.

* Баб'як П. "...Один із не послідних талантів на Галицькій Русі" / П. Баб'як // Свіча. - 1991. - 1 черв.

* Баб'як П. Письменник, етнограф / П. Баб'як // Прикарпатська правда. - 1985. - 16

листоп.

* Галів М. Духівник і просвітитель Долинщини / М. Галів // Свіча. - 2010. - 2 лип. - С. 4.

* Олійник В. Талант, освячений духом Каменяра / Василь Олійник // Свіча. - 1996. - 18 верес.

* Ровенчак О. Просвітитель сільських душ / Оксана Ровенчак // Галичина. - 1991. - 13 лип.

* Ровенчак О. Цього осяйного чоловіка поважав Франко / Оксана Ровенчак // Галичина. - 1996. - 18 трав. - С. 5.

* Фреїв Л. Пошанування у слові і пісні / Людмила Фреїв // Свіча. - 1996. - 11 трав.

Інформаційне джерело статті: [Хата-читальня Прикарпаття](#)